
Y CYNGOR DYDD IAU, 8 GORFFENNAF 2021

Yn bresennol: Y Cyngorydd Simon Glyn (Cadeirydd);
Y Cyngorydd Elwyn Jones (Is-gadeirydd).

Y Cynghorwyr: Craig ab Iago, Menna Baines, Beca Brown, Dylan Bullard, Stephen Churchman, Annwen Daniels, R.Glyn Daniels, Elwyn Edwards, Aled Evans, Peter Antony Garlick, Gareth Wyn Griffith, Selwyn Griffiths, Alwyn Gruffydd, Annwen Hughes, John Brynmor Hughes, R.Medwyn Hughes, Judith Humphreys, Nia Jeffreys, Peredur Jenkins, Aeron M.Jones, Aled Wyn Jones, Anne Lloyd Jones, Berwyn Parry Jones, Elin Walker Jones, Gareth Tudor Morris Jones, Huw Wyn Jones, Keith Jones, Kevin Morris Jones, Linda A.W.Jones, Sion Wyn Jones, Eryl Jones-Williams, Cai Larsen, Beth Lawton, Dafydd Meurig, Dilwyn Morgan, Linda Morgan, Dafydd Owen, Dewi Owen, Edgar Wyn Owen, Gwynfor Owen, W.Roy Owen, Jason Parry, Nigel Pickavance, Rheinallt Puw, Dewi Wyn Roberts, Elfed P.Roberts, Gareth A.Roberts, John Pughe Roberts, Paul Rowlinson, Angela Russell, Dyfrig Siencyn, Mike Stevens, Gareth Thomas, Ioan Thomas, Catrin Wager, Cemlyn Williams, Eirwyn Williams, Elfed Williams, Gareth Williams, Gethin Glyn Williams, Gruffydd Williams ac Owain Williams.

Swyddogion: Dafydd Gibbard (Prif Weithredwr), Morwena Edwards (Cyfarwyddwr Corfforaethol), Iwan Evans (Swyddog Monitro), Dafydd Edwards (Swyddog Cyllid Statudol), Geraint Owen (Pennaeth Gwasanaeth Democratiaeth), Sion Huws (Uwch Gyfreithiwr – Corfforaethol), Vera Jones (Rheolwr Democratiaeth ac Iaith) ac Eirian Roberts (Swyddog Gwasanaethau Democratiaeth).

Hefyd yn bresennol: Dr Einir Young (Cadeirydd y Pwyllgor Safonau) (ar gyfer eitem 7)

1. YMDDIHEURIADAU

Y Cynghorwyr:- Anwen Davies, Alan Jones Evans, Dylan Fernley, Louise Hughes, Eric Merfyn Jones, Peter Read, Mair Rowlands a Hefin Underwood.

2. COFNODION

Llofnododd y Cadeirydd gofnodion y cyfarfod blynyddol o'r Cyngor a gynhaliwyd ar 13 Mai, 2021 fel rhai cywir.

3. DATGAN BUDDIANT PERSONOL

Datganodd y Prif Weithredwr fuddiant personol yn eitem 10 – Swyddog Cofrestru Etholiadol / Swyddog Canlyniadau – oherwydd bod yr adroddiad yn cyfeirio ato, a gadawodd y cyfarfod yn ystod y drafodaeth ar yr eitem.

4. CYHOEDDIADAU'R CADEIRYDD

Estynnwyd dymuniadau gorau am wellhad buan i'r Cyngorydd Eric Merfyn Jones yn dilyn llawdriniaeth ddiweddar.

Llongyfarchwyd a chroesawyd y Cyngorydd Gwynfor Owen, yr aelod newydd dros Harlech / Talsarnau, i'r cyfarfod.

Llongyfarchwyd pawb o Wynedd a fu'n cystadlu, a'r rhai a fu'n llwyddiannus, yn Eisteddfod T yr Urdd eleni.

5. MATERION BRYS

Dim i'w nodi.

6. CWESTIYNAU

(Dosbarthwyd atebion ysgrifenedig yr Aelodau Cabinet i'r cwestiynau i'r aelodau ymlaen llaw.)

(1) Cwestiwn gan y Cyngorydd Owain Williams

“Pa ymateb mae Cyngor Gwynedd am ei roi i'r datganiad haerllug gan Lywodraeth San Steffan, a'r Blaid Doriadaid yn arbennig, sef ein gorchymyn i gyhwfan fflag 'Jac yr Undeb' uwchben ac ar ochrau adeiladau'r 'Ymerodraeth', sef y Deyrnas Unedig, yma yng Nghymru?”

Ateb gan yr Aelod Cabinet Cefnogaeth Gorfforaethol, y Cyngorydd Nia Jeffreys

“Nid gorchymynion ydi'r rhain, ond canllawiau ac anogaeth i godi Baner yr Undeb ar adeiladau yng Ngwledydd Prydain. Mae'r Cyngor yn gyfrifol am hedfan baneri ar ei adeiladau ei hun, ac mae gennym eisoes bolisi ar gyfer hynny. Rwyf wedi anfon ymlaen fanylion y polisi hwnnw at yr aelodau er gwybodaeth.”

Cwestiwn Atodol gan y Cyngorydd Owain Williams

“Gofynnaf i'r Cyngor hwn gysylltu â Swyddfa Prif Weinidog y Deyrnas Unedig a gofyn am esboniad ac ymddiheuriad am sarhau a bychanu ein cenedl.”

Ateb gan yr Aelod Cabinet Cefnogaeth Gorfforaethol, y Cyngorydd Nia Jeffreys

“Rydwn innau'n cytuno hefyd bod yr agwedd yn haerllug ac yn sarhaus. Rydym ni'n gwneud popeth o fewn ein gallu rwy'n meddwl o fewn y Cyngor yma. Er enghraifft, yn ddiweddar roedd Gweinidogion Prydain eisiau 'UK Day' ac eisiau i'r plant ganu ryw gân yn yr ysgolion am undeb a chryfder y Deyrnas Unedig. Rydw i'n ddiolchgar iawn i Gymdeithas Bêl-droed Cymru am gael y syniad bod plant yn ysgolion Cymru yn canu'r anthem genedlaethol ar yr un diwrnod, ac roeddwn yn andros o falch o weld ar y newyddion ac ar y cyfryngau cymdeithasol, yn dilyn arweiniad gan y Pennaeth Addysg yng Ngwynedd, bod plant ar draws ysgolion Gwynedd yn gwneud hynny. Felly rwy'n meddwl ein bod ni fel Cyngor yn gwneud popeth o fewn ein gallu i hyrwyddo ein diwylliant a'n hunaniaeth Gymreig.”

(2) Cwestiwn gan y Cyngorydd Alwyn Gruffydd

“Gan ystyried bod y 'Cynllun Gweithredu Tai' yn labelu Cynllun Cymorth Prynu yn un “hynod boblogaidd” a bod yr arian a fuddsoddir yn y cynllun yn gallu cael ei “ail gylchu”, ac o ystyried y gost sydd ynghlwm ag adeiladu tai newydd, ac na fedrwn ni adeiladu ein hunain allan o'r argyfwng cartrefi beth bynnag, onid yw'n anghenraid i'r Cyngor hybu defnydd llawer ehangach o gynlluniau darparu ecwiti fel cynllun 'Prynu Cartref-Cymru' sy'n llawer mwy cost effeithiol ac yn fodd amgenach na dim byd arall i helpu pobl fyw yn eu cynefin?”

Ateb gan yr Aelod Cabinet Tai, y Cyngorydd Craig ab Iago

“Rydym ni ynghanol argyfwng tai go iawn, ac mae gan bawb ohonom straeon neu enghreifftiau yn ein wardiau o annhegwch a phrisiau tai rhy uchel, neu golli adeiladau i bobl o’r tu allan sy’n dymuno gwneud pres hawdd. Mae’r sefyllfa yn mynd yn fwy anobeithiol bob dydd. Roeddem yn clywed yn ddiweddar mai ein prisiau tai ni oedd wedi codi fwyaf ym Mhrydain. Mae’r rhain yn bethau rydym i gyd yn poeni amdanynt, ac mi fuaswn i’n dweud mai dyma’r flaenoriaeth uchaf i ni i gyd o ran y pethau rydym eisiau eu datrys. A dyna’r ydi’r Cynllun Gweithredu Tai - ffordd o ymateb i hynny o’r ochr tai, ac mae’r cynllun wedi ei adeiladu ar gyfer un pwrpas, sef i gartrefu pobl leol. Dyna’r ethos y tu ôl i bob dim yn y cynllun. Mae’n hollol arloesol ac rydym yn arwain ar hyn drwy Brydain oherwydd bod y cynllun yn bodoli yn llwyr ar gyfer hynny. Ond rydym ni wedi adeiladu hyblygrwydd i’r system. Rydym ni’n ceisio treialu cymaint o bethau ag y gallwn, ac rydym yn mynd i wneud y gwaith dros y blynyddoedd. Mae’r cynllun mae’r Cynghorydd Alwyn Gruffydd yn sôn amdano ynddo. Ond wrth gwrs, nid yw ein hymateb ni yn y fan yna yn mynd i ddatrys y broblem nes y byddwn yn tacio’r ochr cynllunio, a dim ond un ffordd sydd o daclo hynny, ac am ryw reswm mae’n glir i mi nad oes gan Lywodraeth Cymru unrhyw fwriad i wneud hynny. Mi fyddech yn disgwyl hyn gan Lywodraeth San Steffan, gan nad ydynt yn poeni amdantom ni o gwbl, ond ni fyddech yn disgwyl diffyg ymateb gan Lywodraeth Cymru! Mae’n anodd iawn deall pam fyddai ein Llywodraeth ni eisiau gweld ein cymunedau yn marw, fel sy’n digwydd rŵan, a ddim yn ymateb o gwbl. Ond dyna’r sefyllfa rydym ni ynddi rŵan. Yr oll fedrwn ni wneud ydi parhau i roi pwysau arnynt, a thrafod hyn a chadw hyn yn y newyddion fel rydym yn wneud eisoes. Pe byddent yn rhoi rhagor o bres i ni ar yr ochr tai i fuddsoddi yn hyn, mi fyddem yn gwneud hynny, oherwydd dyna rydym eisiau wneud. Nid oes yna ddiffyg awydd yma i ateb y broblem a gwneud mwy o’r hyn rydym yn ceisio ei wneud, dim ond diffyg adnoddau ar hyn o bryd.”

Cwestiwn Atodol gan y Cynghorydd Alwyn Gruffydd

“Onid yw’n hen bryd i’r Cyngor yma ddechrau cynnig morgeisi i bobl leol?”

Ateb gan yr Aelod Cabinet Tai, y Cynghorydd Craig ab Iago

“Rydym wedi bod yn trafod yn yr Adran ers tua blwyddyn a hanner rŵan. Mae yna fwy y gallwn ni wneud, ac rydym ni’n dysgu hefyd. Nid ydym yn dweud bod pob dim yn y Cynllun Gweithredu Tai. Rydym ni eisiau ychwanegu mwy iddo, ond wrth gwrs, mae yna ddiffyg pres, diffyg adnoddau a diffyg amser. Ond yn bendant, mae’n rhywbeth rydym ni wedi bod yn drafod. Ni does yna ateb syml i hyn. Rydym ni angen gwneud cymaint o bethau gwahanol ag y gallwn, ond yr ateb ydi datrys yr ochr cynllunio.”

(3) Cwestiwn gan y Cynghorydd Beca Brown

“Hoffwn ddiweddariad ar faterion yn codi o’r argyfwng newid hinsawdd – beth sydd wedi digwydd hyd yma, a beth yw cynlluniau’r Cyngor o hyn allan?”

Ateb gan yr Arweinydd, y Cynghorydd Dyfrig Siencyn

“Hwn yw’r pwnc pwysicaf fedrwn ni drafod y dyddiau hyn, ac oherwydd ei fod yn fater corfforaethol, trawsadrannol, mae’n briodol i mi ateb y cwestiwn.

Efallai y byddwch yn cofio i chi dderbyn adroddiad ar y mater i gyfarfod y Cyngor ar 19 Rhagfyr 2019, lle y bu i ni adrodd fod y Cabinet wedi sefydlu tasglu er mwyn ystyried beth ymhellach sydd angen ei wneud yn y maes. Nodwyd y bwriad i lunio Cynllun Gweithredu Newid Hinsawdd cyngor-gyfan hefyd.

Rhaid cydnabod fod y gwaith wedi colli momentwm o ganlyniad i argyfwng Covid-19. Mae'r gwaith mae adrannau'r Cyngor yn ei wneud yn y meysydd perthnasol (ailgylchu, datgarboneiddio, ymateb i lifogydd, bioamrywiaeth) ayb wedi parhau wrth reswm, ond er bod swyddogion wedi bod yn gweithio ar ddrafft, mae'r amserlen ar gyfer cyhoeddi'r cynllun gweithredu wedi llythro.

Fodd bynnag, rydym yn ymwybodol o bwysigrwydd ail afael yn y maes gwaith yma ar fyrder, ac yn ei gyfarfod ym mis Ionawr 2021, penderfynodd y Cabinet sefydlu Bwrdd Newid Hinsawdd i lywio'r gwaith. Penderfynwyd hefyd i ariannu rheolwr prosiect am gyfnod o 12 mis yn y lle cyntaf er mwyn cyfarch yr elfen sylfaenol o gydlynu'r holl waith. Mae swyddog wedi'i phenodi i'r swydd Rheolwr Rhaglen Newid Hinsawdd erbyn hyn ac wedi cychwyn ar y gwaith yr wythnos hon.

Bydd y Bwrdd Newid Hinsawdd yn cwrdd yn yr wythnosau nesaf er mwyn ailgydio yn y gwaith. Y flaenoriaeth fydd i lunio rhaglen waith ar gyfer y chwe mis nesaf, a bydd hyn yn cynnwys cynnal gweithdai efo chi fel aelodau er mwyn ystyried a oes unrhyw fylchau yn ein cynllun gweithredu drafft, a diweddarau'r cynllun er mwyn ei gyhoeddi'n derfynol cyn diwedd 2021."

Cwestiwn Atodol gan y Cyngorydd Beca Brown

"A fydd y cyhoedd yn gallu rhoi mewnbwn hefyd?"

Ateb gan yr Arweinydd, y Cyngorydd Dyfrig Siencyn

"Mae hyn yn bwysig ac rydym ni'n ymwybodol fod ein dinasyddion yn awyddus i gymryd rhan yn y drafodaeth yma. Fel rhan o'n strategaeth adfywio, rydym ar fin dechrau cynllun ymgysylltu, neu sgwrs, hefo'n cymunedau yn yr 13 ardal llesiant ar amrywiaeth o bynciau, ac am ofyn iddyn nhw sut maen nhw'n gweld eu hardal hwy yn 2035, a gofyn iddyn nhw beth yw eu blaenoriaethau a beth sydd yn eu poeni. Nid yw'r atebion i gyd gennym ni ac rydym yn awyddus i gael adborth gan drigolion lleol, ac os oes yna syniadau am gynlluniau gweithredol, yna fe ddylem fod yn cyd-gynhyrchu'r cynlluniau hynny. Dyma gam cyntaf y daith honno, sy'n glamp o waith a dweud y gwir, ac mae gennym 10 o swyddogion sy'n mynd i gychwyn ar y gwaith o fynd allan at yr ardaloedd llesiant, ac rydym ni'n rhoi blaenoriaeth iddo. Os bydd angen rhoi rhagor o adnoddau i mewn, byddwn yn gwneud hynny. Rhan gyntaf y broses fydd siarad hefo ein cynghorwyr lleol oherwydd bod ganddynt storfa o wybodaeth werthfawr iawn am eu cymunedau a phwy o fewn eu cymunedau sy'n arwain, neu'n gallu cyfrannu at y drafodaeth. Bydd hynny yn cychwyn yn fuan, ac mae gen i gais yma i'r aelodau i gyd, yn arbennig gyda phwnc fel newid hinsawdd, i ystyried beth sy'n digwydd yn ein hardaloedd, ac rydym yn awyddus i glywed eich syniadau er mwyn i ni allu cydweithio gyda'n cymunedau."

(4) Cwestiwn gan y Cyngorydd Gruffydd Williams

"O ystyried bod yna 3 gwaith mwy o dai haf yma yng Ngwynedd nag o unedau gwyliau, ac mai yma yng Ngwynedd mae'r nifer uchaf o dai haf yng Nghymru, onid ydi'r Arweinydd yn gweld fod pwyso ar Lywodraeth Cymru i fynd ar ôl y cynllun 3 pwynt yn strategaeth wan?"

Ateb gan Yr Arweinydd, y Cyngorydd Dyfrig Siencyn

"Na. Bydd Aelodau yn ymwybodol fod Adroddiad Dr Simon Brooks, "Ail Gartrefi: Datblygu Polisiâu yng Nghymru", wedi ei seilio i raddau helaeth iawn ar waith ymchwil trylwyr gan Adran Gynllunio'r Cyngor hwn. Hoffwn achub ar y cyfle hwn i ddiolch i'r swyddogion cynllunio sy'n parhau i weithio ac i ymchwilio i mewn i'r meysydd yma.

Roedd adroddiad Dr Simon Brooks yn gwneud 12 argymhelliad a bu i Gabinet y Cyngor benderfynu yn ei gyfarfod ar Fehefin y 15fed i alw ar Lywodraeth Cymru i weithredu ar frys a mabwysiadu pob un o'r 12 argymhelliad hwnnw. Gofynnwyd hefyd i'r Llywodraeth gryfhau'r argymhelliad sydd yn ceisio ymateb i'r sefyllfa bresennol lle mae modd i berchennog ail gartref osgoi talu treth Cyngor.

Galwodd y Cabinet hefyd ar y Llywodraeth i flaenoriaethu'r argymhellion a fyddai'n gwneud y gwahaniaeth mwyaf, gan adnabod y tri a ddylai gael eu gweithredu ar fyrder.

Yn dilyn penderfyniad y Cabinet fe ysgrifennais at y Prif Weinidog yn galw arno i weithredu yn ddi-oed. Mae copi o'r llythyr hwnnw wedi'i gynnwys fel rhan o eitem 14(b) ar raglen y Cyngor hwn.

Rydym ni wedi cael ymateb fore heddiw gan y Gweinidog Newid Hinsawdd, Julie James AS. Mae'n ymateb hir a thechnegol, sy'n sylfaenol yn dweud bod rhaid dilyn y canllawiau sy'n bodoli a'r ddeddfwriaeth sy'n bodoli, ond fe wnawn rannu'r ymateb hwnnw gyda'r holl aelodau cyn gynted ag y medrwn ni."

Cwestiwn Atodol gan y Cyngorydd Gruffydd Williams

"Ydi'r Arweinydd yn cytuno, o ystyried bod y Llywodraeth bellach wedi addo cyfarch 2 o'r 3 phwynt yma y mae ef yn pwysu amdanynt, ei bod yn amlwg bellach bod angen mynd i'r afael â materion ehangach a phwysicach o lawer, sef y broblem tai haf?"

Ateb gan yr Arweinydd, y Cyngorydd Dyfrig Siencyn

"Rydym ni'n siomedig i raddau helaeth nad yw'r Llywodraeth yn cymryd camau pendant, ond rydym yn falch eu bod am gynnal y drafodaeth hefo ni, ac rydw i wedi mynegi eisoes fy awydd i fod yn rhan o'r sgwrs honno. Byddaf yn cyfeirio at y materion hynny rydym ni'n meddwl sy'n mynd i gael yr effaith fwyaf ar dai haf, ail gartrefi, ayb, a gallaf eich sicrhau y byddaf yn rhoi blaenoriaeth i hyn, ac yn gosod ein safbwynt ni fel Cyngor yn glir iawn. Mewn cyfarfod ddoe gyda'r Gweinidog Cyllid a Llywodraeth Leol, Rebecca Evans AS, fe godwyd y mater o dai gwledig, ac fe ddywedodd hi fod hyn yn flaenoriaeth i'r Llywodraeth. Mae hynny'n rhyw fath o gysur i ni, ac mae hi'n mynd i gychwyn ar daith rithiol o gwmpas y cynghorau ddiwedd y mis. Rwy'n credu bod cyfarfod wedi'i drefnu rhyngddi hi a mi ddiwedd y mis yma gyda'r Prif Weithredwr. Felly byddaf yn dal ar bob cyfle i bwysu ac i ofyn i'r Llywodraeth weithredu cyn gynted â phosib', ac rwy'n gobeithio y medraf ddwyn dylanwad arnynt."

7. ADRODDIAD BLYNYDDOL Y PWYLLGOR SAFONAU 2020/21

Croesawyd Dr Einir Young, Cadeirydd y Pwyllgor Safonau, i'r cyfarfod i gyflwyno adroddiad blynyddol y pwyllgor am 2020/21.

Wrth gyflwyno'r adroddiad, nodwyd na chyfeiriwyd unrhyw gŵyn o dorri'r Cod Ymddygiad at y Pwyllgor Safonau, a bod hynny'n adlewyrchu'n dda ar y diwylliant ar draws y sir. Deallid y byddai ambell un yn siomedig nad oedd y trothwy ar gyfer ystyried achosion yn is, ond fel yr esboniwyd wrth y Cyngor yn y gorffennol, nid y Pwyllgor Safonau oedd yn penderfynu pa achosion oedd yn cael eu cyfeirio ato. Roedd y Pwyllgor wedi nodi'r pryder a godwyd yn flaenorol gan yr aelodau etholedig ynglŷn â hyn, a phan fyddai Fforwm Pwyllgorau Safonau Gogledd Cymru yn ail-ymgynnull, byddai hyn yn fater i'w drafod yno.

Diolchodd Dr Einir Young i aelodau'r Pwyllgor, y Swyddog Monitro, yr Uwch Gyfreithiwr Corfforaethol a'r Swyddog Gwasanaethau Democratiaeth am eu holl gymorth.

Rhodddwyd cyfle i'r aelodau gyflwyno sylwadau a gofyn cwestiynau.

Mynegodd aelod ei siomedigaeth o glywed na fu unrhyw ymchwiliad eto eleni, a chwestiynodd a oedd Swyddfa'r Ombwdsmon yn cynnig gwerth am arian. Awgrymodd hefyd y byddai'n fuddiol i gynghorau recordio'u cyfarfodydd, fel bod tystiolaeth ar gael petai problem yn codi unrhyw dro. Mewn ymateb, nodwyd bod hwn yn fater oedd yn codi'n flynyddol yn y Cyngor a bod y prawf budd cyhoeddus dan ystyriaeth ar hyn o bryd fel rhan o adolygiad o'r Cod Ymddygiad. Eglurwyd bod y prawf yn caniatáu i'r Ombwdsmon briodoli ei adnoddau i ymchwilio i faterion mewn meysydd, megis iechyd. Fodd bynnag, roedd hynny'n codi cwestiwn ynglŷn ag addasrwydd y model ar gyfer cynghorau cymuned, oherwydd, os oedd y rhiniog mor uchel, oni ddylai bod yna fodel gwahanol sy'n ymateb i ofynion cynghorau cymuned, yn hytrach na'u bod ar linyr mesur cyngor sir neu awdurdod iechyd? Roedd lle, gan hynny, i gael y drafodaeth yma wrth i'r adolygiad fynd rhagddo.

Diolchwyd i'r Dr Einir Young am ei chyflwyniad.

PENDERFYNWYD derbyn yr adroddiad.

8. ADRODDIAD PERFFORMIAD BLYNYDDOL CYNGOR GWYNEDD 2020/21

Cyflwynodd yr Arweinydd adroddiad yn gofyn i'r Cyngor gymeradwyo a mabwysiadu Adroddiad Perfformiad Cyngor Gwynedd 20120/21 fel darlun clir, cytbwys a chywir o berfformiad y Cyngor yn ystod 2020/21.

Diolchodd i bob aelod o staff oedd wedi cyfrannu at y gwaith, ac yn arbennig i'r Rheolwr Gwasanaeth Cefnogi Busnes y Cyngor a'r Swyddog Cefnogi Busnes am gasglu'r holl wybodaeth, ac am baratoi'r adroddiad mewn ffordd mor ddealladwy a diddorol.

Rhodddwyd cyfle i'r aelodau gyflwyno sylwadau a gofyn cwestiynau. Codwyd y materion a ganlyn gan aelodau unigol:-

- Gan gyfeirio at dudalen 46 o'r rhaglen, sy'n nodi y bydd Cais Twf Gogledd Cymru yn arwain at £1.1bn o fuddsoddiad yn rhanbarth y Gogledd dros y deg mlynedd nesaf, gan greu hyd at 4,000 o swyddi ledled y Gogledd, holwyd faint o'r buddsoddiad hwn fyddai'n debygol o ddod i Wynedd. Mewn ymateb, nodwyd na chredid bod yna dargedau penodol ar gyfer Gwynedd, ond y bwriedid cadw golwg ar y sefyllfa, gan adrodd yn ôl i Fwrdd Uchelgais Economaidd Gogledd Cymru ar yr hyn sy'n digwydd. Eglurwyd bod nifer o brosiectau yn mynd ar draws y rhanbarth, megis y prosiectau digidol sy'n ymestyn a gwella cysylltedd digidol ar draws yr holl ranbarth. Roedd niferoedd swyddi wedi'u pennu ar gyfer prosiectau penodol ym Mhrifysgol Bangor a Glynllifon, a gellid darparu mwy o fanylion i'r aelodau am rheini i'r dyfodol.
- Yn wyneb y ffaith bod Wylfa B yn annhebygol iawn o ddigwydd bellach, gofynnwyd o ble fyddai'r miloedd o swyddi newydd a addawyd yn dod, a phwy fyddai'n dod i'r 8,000 o dai ychwanegol fyddai'n weddill yng Ngwynedd a Môn. Mewn ymateb, eglurwyd nad oedd Wylfa B yn rhan o brosiectau Bwrdd Uchelgais Economaidd Gogledd Cymru, nac wedi'i gynnwys yn eu ffigurau swyddi. Byddai'r newidiadau o ganlyniad i beth bynnag fyddai'n digwydd i safle Wylfa B yn dod i mewn i'r adolygiad o'r Cynllun Datblygu Lleol, ynghyd ag unrhyw faterion eraill sy'n berthnasol i ail-edrych arnynt, megis niferoedd tai a niferoedd swyddi.
- Gan gyfeirio at dudalen 49 o'r rhaglen, sy'n cyfeirio at sicrhau arian Ewropeaidd i wireddu cynlluniau fel rhan o'r prosiect Creu Swyddi Gwerth Uchel, holwyd beth fyddai effaith Brexit ar y buddsoddiadau presennol, a buddsoddiadau i'r dyfodol. Mewn ymateb, nodwyd bod nifer o brosiectau yn eu lle yn barod sy'n manteisio ar gronfeydd Ewrop, a chredid y byddai'r rheini'n parhau tan 2023. Fodd bynnag, byddai'r arian i'r dyfodol yn llawer llai na'r £350m yr wythnos a addawyd gan Lywodraeth Prydain, ac er

bod y Gronfa Ffyniant Gyffredin i fod i wneud iawn am hynny, roedd yn rhaid i'r holl gynghorau sir ar draws Prydain gystadlu am y symiau pitw oedd ar gael.

- Gan gyfeirio at dudalennau 122-123 o'r rhaglen, mynegwyd anfodlonrwydd bod ceisiadau cynllunio wedi cymryd 89 diwrnod ar gyfartaledd i gyrraedd penderfyniad yn ystod 2020/21, a bod un cais wedi cymryd blwyddyn gyfan. Ychwanegwyd, yn sgil codi'r mater gyda'r Adran, y daeth i'r amlwg bod y swyddog oedd yn delio â'r cais yn sâl, a holwyd i ba raddau roedd rheolwyr yn goruchwyllo swyddogion sy'n gweithio o adref o safbwynt eu lles a'u hiechyd meddwl. Mewn ymateb, eglurwyd na ellid rhoi sylw ar achos unigol, ond gofynnwyd i'r aelodau gyfeirio unrhyw bryderon o'r fath i sylw'r Prif Weithredwr. Ychwanegwyd ei bod yn bwysig cydnabod bod y staff wedi bod trwy gyfnod o newid anferthol yn ystod y deunaw mis diwethaf, ac wedi gallu ymdopi'n wych gyda hynny i raddau helaeth iawn. Ni chredid bod y staff angen goruchwyliaeth yn y mwyafrif o achosion, gan eu bod yn bobl ymdrechgar a chydwybodol sy'n gwneud eu gorau bob amser. Fodd bynnag, roeddent angen cefnogaeth, yn arbennig wrth weithio'n bell o adref, ac ar wahân i'w timau o ddydd i ddydd, ac roedd trefniadau a chefnogaeth mewn lle i sicrhau bod hynny'n digwydd ym mhob rhan o'r Cyngor.
- Croesawyd y cyfeiriad at sefydlu Cynllun Awtistiaeth yng Ngwynedd yn adroddiad yr Adran Plant a Chefnogi Teuluoedd, ond nodwyd nad oedd son am y cynllun yn adroddiad yr Adran Oedolion, Iechyd a Llesiant. Mewn ymateb, eglurwyd bod y cynllun yn ymddangos yn adroddiad yr Adran Plant a Theuluoedd gan mai'r Adran honno sy'n arwain ar y gwaith ac yn herio perfformiad y Grŵp Prosiect traws-adrannol (sy'n cynnwys swyddogion o'r Adran Plant a Theuluoedd a'r Adran Oedolion, Iechyd a Llesiant, ynghyd â phartneriaid megis Cyngor Ynys Môn a'r Bwrdd Iechyd). Eglurwyd bod y cynllun yn gorwedd o fewn yr Adran Plant a Theuluoedd oherwydd yr angen i'r gefnogaeth gychwyn o blentynod yr unigolyn, ond roedd yn gynllun gydol oes wrth i'r unigolyn drosglwyddo o'r Gwasanaeth Plant i'r Gwasanaeth Oedolion. Nodwyd ymhellach, petai aelodau yn dymuno gwybod mwy am y gweithgaredd a'r prosiect, a chael cyfle i rannu barn a phrofiadau personol mewn ambell achos, y gellid trefnu iddynt gyfarfod y ddau Aelod Cabinet a'r swyddogion perthnasol.
- Holwyd a oedd Gwynedd yn barod am y don o broblemau iechyd meddwl fydd yn dod yn sgil Cofid. Mewn ymateb, nodwyd bod trafodaethau ar y gweill rhwng y Cyngor a'r Bwrdd Iechyd er mwyn ceisio rhagweld beth fydd maint y galw i'r dyfodol. Ychwanegwyd y byddai'r Aelod Cabinet Oedolion, Iechyd a Llesiant yn fodlon iawn trefnu cyfarfod rhwng yr aelodau a'r swyddogion perthnasol i gael gwell dealltwriaeth. Nodwyd ymhellach bod y cynnydd mewn achosion yn amlygu ei hun drwy wasanaethau'r Cyngor gyda chwsmeriaid yn troi at y Cyngor o bob cyfeiriad. Er enghraifft, yn y maes tai, gwelwyd cynnydd difrifol dros y deunaw mis diwethaf yn y niferoedd o bobl sy'n colli tenantiaethau oherwydd problemau iechyd meddwl, ond llwyddodd y Cyngor i gyllido aelod newydd o staff yn y Tim Iechyd Meddwl yn y Gwasanaeth Iechyd fyddai ar gael yn benodol i helpu tenantiaid tai cymdeithasol i warchod eu tenantiaethau.
- Gan gyfeirio at dudalen 61 o'r rhaglen, llongyfarchwyd yr Adran Addysg ar gwblhau'r gwaith o sefydlu adeilad newydd ar gyfer Ysgol y Garnedd ym Mangor.
- Gan gyfeirio at dudalen 103 o'r rhaglen, holwyd sut y gellid bod yn sicr mai llwyddiant strategaeth y Cyngor, yn hytrach na phlant yn cael eu colli o dan y radar oherwydd Covid, oedd yn gyfrifol am y peth gostyngiad yn nifer y plant mewn gofal yn 2020/21. Mewn ymateb, nodwyd y bu'r Cyngor dan bwysau gan Lywodraeth Cymru i osod targedau ar y niferoedd plant mewn gofal, ond y gwrthodwyd gwneud hynny gan na chredid bod targed yn addas, a bod y Cyngor yn darparu yn ôl yr angen, yn hytrach nag er mwyn cyrraedd unrhyw dargedau. Canmolwyd y cydweithio rhwng yr Adran Addysg a'r Adran Plant a Theuluoedd, a diolchwyd yn arbennig i staff yr ysgolion am adnabod a chyfeirio plant allai fod wedi mynd o dan y radar oherwydd Covid ymlaen i'r Gwasanaeth Plant. Nodwyd ymhellach bod trefniadau'r Adran yn gadarn iawn o ran asesu'r data yng nghyswllt y cyfeiriadau, e.e. ydi'r cyfeiriadau yn debyg i'r flwyddyn ddiwethaf, ac i flynyddoedd tebyg? Hefyd, roedd llawer o waith triogli yn digwydd er

mwyn gweld beth mae'r data yn ddweud wrthym. Er hynny, roedd yn anodd gwybod i sicrwydd bod popeth yn dod i mewn fel y dylai oherwydd y bu'r cyfnod yn un na welwyd ei debyg o'r blaen. Nodwyd ymhellach y cynhaliwyd sawl ymgyrch i sicrhau bod pawb yn y gymdeithas, y staff ac aelodau yn cadw llygaid agored, ac yn cyfeirio unrhyw fater o bryder i'r Tîm Cyfeirio, a thrwy gydweithio gyda'r heddlu, a phartneriaid allweddol eraill, hyderid bod y Cyngor yn gwneud popeth y gallai i sicrhau bod y materion diogelu hyn yn dod i sylw'r Adran. Hefyd, fel rhan o'r strategaeth cadw teuluoedd hefo'i gilydd, roedd cyfraddau uchel iawn o blant yn gallu aros gyda'u rheini, neu deulu estynedig, yn hytrach na mynd i ofal.

- Gan gyfeirio at dudalen 124 o'r rhaglen, holwyd beth oedd y sefyllfa ddiweddaraf o ran ail-gychwyn y gwasanaethau trafndiaeth gyhoeddus a dorrwyd yn ystod y cyfnod Covid, a chynllun Llywodraeth Cymru o ran gwella trafndiaeth gyhoeddus. Mewn ymateb, nodwyd y bu i'r Dirprwy Weinidog Newid Hinsawdd, Lee Waters, AS ddod â chynllun trafndiaeth uchelgeisiol iawn gerbron, oedd yn diystyru anghenion yr ardaloedd gwledig. Yn dilyn gwneud sylw ynglŷn â hyn, cyflwynodd y Dirprwy Weinidog gynllun gwledig rhyfeddol, er nad oedd yn glir sut y byddai'n cael ei gyflawni. Nid oedd y sefyllfa o ran y gwasanaeth presennol yn eglur, ond pryderid bod y Llywodraeth a'i bryd ar ganoli'r gwasanaeth bysiau gyda Thrafnidiaeth Cymru, ac nid oedd hynny'n codi llawer o obaith am wella'r gwasanaeth yng Ngwynedd. Nodwyd ymhellach bod yr Adran Amgylchedd wedi gwneud darn o waith cyn y pandemig yn edrych ar y ddarpariaeth, megis pryd fyddai'n bosib' defnyddio tacsï neu fws mini, yn hytrach na bws sy'n dal 50 o bobl. Roedd y pandemig wedi taro'r Adran yn galed iawn a bu'r Llywodraeth yn sybsideiddio'r ochr yma o'r gwaith yn fawr iawn yn ystod y pandemig. Roedd y Llywodraeth, drwy Drafndiaeth Cymru, wedi bod yn ceisio gwthio ymlaen gyda chynlluniau newydd, ond nid oedd y darlun cyflawn o ran yr hyn oedd ganddynt dan sylw yn eglur hyd yma. Gofynnwyd i unrhyw aelodau oedd yn cael trafferthion yn lleol ddod â thystiolaeth o hynny i sylw'r Adran.

PENDERFYNWYD cymeradwyo'r adroddiad fel adlewyrchiad cywir, cytbwys a chlir o berfformiad y Cyngor yn ystod 2020/21, a'i fabwysiadu.

9. DEDDF LLYWODRAETH LEOL AC ETHOLIADAU (CYMRU) 2021

Cyflwynodd yr Aelod Cabinet Cefnogaeth Gorfforaethol adroddiad yn gwahodd y Cyngor i gymeradwyo trefniadau ar gyfer cynnal cyfarfodydd y Cyngor er cyfarch gofynion newydd yn Rhan 3 o Ddeddf Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru) 2021.

Rhoddyd cyfle i'r aelodau gyflwyno sylwadau a gofyn cwestiynau. Codwyd y materion a ganlyn gan aelodau unigol:-

- Nodwyd ei bod yn bwysig sicrhau bod modd i unrhyw un sydd â diddordeb arbennig mewn mater fynychu cyfarfod rhithiol a rhoi eu barn, yn hytrach na gallu gwyllo'r gwe-ddarllodiad yn unig. Hefyd, mynegwyd dymuniad i symud yn ôl i gyfarfodydd wyneb yn wyneb cyn gynted â phosib' ar y sail nad yw cyfarfodydd rhithiol yn hwylus ar gyfer gwneud penderfyniadau pwysig. Mewn ymateb, eglurwyd bod y dull o gyfarfod yn anorfod yn mynd i newid oherwydd y ddeddf yma, a bod presenoldeb o bell yn mynd i fod yn rhan o'r cyfarfodydd, gan fod gan yr aelodau etholedig hawl statudol i hynny. Nid oedd y trefniadau caniatáu i'r cyhoedd gyfranogi at bwyllgor yn rhan o'r mater dan ystyriaeth ar hyn o bryd, ac roedd y trefniadau hynny yn aros yr un fath, ond yn rhithiol. Roedd y gwaith o symud o'r drefn interim yn golygu adnabod y patrwm sy'n gweithio orau ar draws yr ystod o gyfarfodydd, ond pwysleisiwyd bod y gyfundrefn electronig a'r hawliau statudol sy'n mynd law yn llaw â hynny yn golygu bod y dirwedd yma'n mynd i newid yn anorfod ac yn barhaol y naill ffordd neu'r llall.
- Gan y byddai cyfarfodydd hybrid yn statudol i'r dyfodol, holwyd a fyddai Llywodraeth Cymru yn cyfrannu'n ariannol tuag at y buddsoddiad sylweddol mewn Technoleg

Gwybodaeth fydd ei angen ar gyfer gwireddu hynny. Mewn ymateb, nodwyd y gellid holi'r Pennaeth Cyllid a dod yn ôl at yr aelod gyda'r wybodaeth gyllidol. Nodwyd hefyd y bwriedid cychwyn treialu'r offer hybrid yn ystod mis Awst er mwyn sicrhau bod y ddarpariaeth yn dechnegol rhwydd i'w defnyddio ac yn ateb gofynion dwyieithrwydd, materion pleidleisio, gwe-ddarlledu, ayb.

- Nodwyd ei bod yn bwysig parhau i gynnal cyfarfodydd yn rhithiol ar ôl i'r cyfyngiadau lacio, gan fod y drefn yma o gyfarfod yn arbed amser, costau teithio ac allyriadau cerbydau, a hefyd yn caniatáu i aelodau fod yn bresennol o unrhyw leoliad.
- I'r gwrthwyneb, nodwyd ei bod yn fwy anodd i'r aelodau roi eu pwyntiau drosodd yn gryf mewn cyfarfodydd rhithiol, ac anogwyd pawb i gefnogi mynd yn ôl i'r Siambr cyn gynted â phosib'.
- Awgrymwyd y dylid parhau i gynnal cyfarfodydd yn rhithiol, ond nid drwy gydol yr amser, ac y byddai'n dda i'r aelodau gyfarfod wyneb yn wyneb o bryd i'w gilydd.

PENDERFYNWYD

- (1) **Mabwysiadu'r trefniadau a'r protocol ar gyfer parhau i gyfarfod yn rhithiol hyd eu hadolygir yn unol â'r adroddiad a gyflwynwyd i'r Cyngor.**
- (2) **Cymeradwyo'r newidiadau i'r Cyfansoddiad yn Atodiad B i'r adroddiad i'r Cyngor.**

10. SWYDDOG COFRESTRU ETHOLIADOL / SWYDDOG CANLYNIADAU

Cyflwynodd y Swyddog Monitro adroddiad yn gwahodd y Cyngor i benodi Swyddog Cofrestru Etholiadol / Swyddog Canlyniadau, yn sgil ymddeoliad deilydd presennol y swyddi hyn.

PENDERFYNWYD

- (1) **Penodi'r Prif Weithredwr i fod yn Swyddog Cofrestru Etholiadol ar gyfer pob etholaeth a rhannau o etholaeth o fewn y Sir, yn unol ag Adran 8(2A) Deddf Cynrychioli'r Bobl 1983.**
- (2) **Penodi'r Prif Weithredwr i fod yn Swyddog Canlyniadau ar gyfer ethol cynghorwyr i'r Cyngor ac ethol cynghorwyr cymuned o fewn y Sir, yn unol ag Adran 35(1A) Deddf Cynrychioli'r Bobl 1983.**

11. ADRODDIAD BLYNYDDOL CRAFFU 2020/21

Cyflwynodd Cadeirydd y Fforwm Craffu, y Cynghorydd Beth Lawton, adroddiad blynyddol craffu ar gyfer 2020/21. Diolchodd i'r cadeiryddion ac is-gadeiryddion craffu a'r holl aelodau craffu am eu gwaith yn ystod y flwyddyn. Diolchodd hefyd i'r penaethiaid, ac i swyddogion y Gwasanaeth Democratiaeth am gefnogi'r aelodau a llunio'r adroddiad.

Rhoddyd cyfle i'r aelodau gyflwyno sylwadau a gofyn cwestiynau.

Nodwyd nad oedd cyfeiriad yn yr adroddiad at yr Ymchwiliad Craffu Cynllunio a'r Iaith Gymraeg, a gofynnwyd am gynnwys y wybodaeth ar wefan y Cyngor, gan nad oedd yn ymddangos ei bod yno ar hyn o bryd.

Ar ran yr Aelodau Cabinet, diolchodd yr Aelod Cabinet Plant a Phobl Ifanc i aelodau'r pwyllgorau craffu, gan ddatgan pa mor bwysig yw eu rôl yn y broses o gynnal y gwasanaethau o ddydd i ddydd. Diolchodd hefyd i'r aelodau hynny sy'n rhan o'r cyfarfodydd herio perfformiad am eu cefnogaeth a'u mewnbwn.

Diolchwyd i Gadeirydd y Fforwm Craffu am ei holl waith a'i harweiniad, ac am gyflwyno'r adroddiad ar ran y cadeiryddion craffu.

PENDERFYNWYD derbyn yr adroddiad.

12. CYDBWYSEDD GWLEIDYDDOL Y CYNGOR

Cyflwynodd y Pennaeth Gwasanaethau Democratiaeth adroddiad yn adolygu cydbwysedd gwleidyddol y Cyngor yn dilyn:-

- Is-etholiad yn ward Harlech / Talsarnau yn sgil ymddiswyddiad y cyn-gynghorydd Freya Bentham, Grŵp Annibynnol;
- Ethol y Cynghorydd Gwynfor Owen yn ward Harlech / Talsarnau, Grŵp Plaid Cymru.

Nodwyd bod clip fideo byr i'w weld ar y fewnwyd aelodau yn egluro sut mae'r fformiwla dyrannu seddau ar bwyllgorau yn gweithio.

PENDERFYNWYD

- (1) **Mabwysiadu'r dyraniad seddau a nodir yn Atodiad A i'r cofnodion hyn.**
- (2) **Dirprwyo'r hawl i'r Pennaeth Gwasanaethau Democratiaeth wneud penodiadau i'r pwyllgorau ar sail cydbwysedd gwleidyddol, ac yn unol â dymuniadau'r grwpiau gwleidyddol.**

13. RHYBUDDION O GYNNIG

Cyflwynwyd y rhybudd o gynnig a ganlyn gan y Cynghorydd Gruffydd Williams o dan Adran 4.20 y Cyfansoddiad, ac fe'i eiliwyd:-

"Bod Cyngor Gwynedd yn cefnogi Cytundeb y Cenhedloedd Unedig ar Wahardd Arfau Niwclear."

Nododd cynigydd y cynnig fod sawl grŵp a mudiad gwrth-arfau niwclear wedi cyflwyno llythyrau o gefnogaeth i'r cynnig. Gosododd gyd-destun i'w cynnig, gan danlinellu bod y Deyrnas Gyfunol yn un o'r ychydig wledydd oedd heb arwyddo Cytundeb y Cenhedloedd Unedig ar Wahardd Arfau Niwclear a ddaeth i rym ar 22 Ionawr, 2021. Ychwanegodd y gallai Cyngor Gwynedd ddangos arweiniad dyngarol drwy gefnogi'r cynnig er mwyn i Lywodraeth San Steffan a gwleidyddion o bleidiau eraill ddeall bod yna wrthwynebiad egwyddorol a moesol i arfau niwclear yng Nghymru.

Mynegwyd cefnogaeth gref i'r cynnig gan aelodau ar y sail:-

- Gan na fu i Lywodraeth Prydain gymryd rhan yn y trafodaethau, na chawsant gyfle i siapio'r Cytundeb, a'u bod yn gibddall iddo.
- Bod y cymalau yn Erthygl 1 o'r Cytundeb, sy'n ymwneud â rheolaeth a gwaharddiad, yn gwrthbrofi dadl Llywodraeth Prydain na fyddai arwyddo'r Cytundeb yn dod â ni yn agosach at fyd heb arfau niwclear. Petai pob gwlad yn arwyddo, ac yn ymlynu at yr egwyddorion hyn, byddem yn byw mewn byd sy'n rhydd o arfau niwclear.

Yn wyneb safbwynt Llywodraeth Prydain ar y mater, cynigiwyd ac eiliwyd gwelliant i ychwanegu cynffon at y cynnig, fel a ganlyn:-

"... a hefyd yn galw ar Lywodraeth Prydain i ymrwymo i Gytundeb y Cenhedloedd Unedig ar Wahardd Arfau Niwclear."

Cytunodd cynigydd y cynnig gwreiddiol i ddiwygio'r cynnig ar y llinellau yma gyda chydysniad y Cyngor.

Yn ystod y drafodaeth ar y gwelliant, nodwyd ein bod yn byw mewn byd ansefydlog, gydag anghydraddoldeb byd eang yn tyfu. Roedd Cofid wedi ein taro yn galed, a newid hinsawdd eisoes yn arwain at ddisodli pobl a bygwth rhwydweithiau bywd. Yn y byd ansefydlog sydd

ohoni, roedd angen i Lywodraethau barhau fwy nag erioed i weithredu tuag at adeiladu heddwch, yn hytrach na chefnogi a buddsoddi mewn arfau niwclear.

Pleidleisiwyd ar y gwelliant ac fe gariodd.

Gan i'r gwelliant gael ei dderbyn, eglurodd y Swyddog Monitro fod y cynnig gwreiddiol wedi'i addasu, a bod angen pleidlais bellach gyda geiriad y gwelliant yn hytrach na'r geiriad gwreiddiol. Pleidleisiodd mwyafrif o blaid y cynnig.

PENDERFYNWYD mabwysiadu'r cynnig, sef:-

Bod Cyngor Gwynedd yn cefnogi Cytundeb y Cenhedloedd Unedig ar Wahardd Arfau Niwclear, a hefyd yn galw ar Lywodraeth Prydain i ymrwmo i Gytundeb y Cenhedloedd Unedig ar Wahardd Arfau Niwclear.

14. YMATEBION I RYBUDDION O GYNNIG BLAENOROL

Cyflwynwyd er gwybodaeth:-

- (a) Llythyrau gan Weinidog Cyflenwi Lles Llywodraeth y DG a Gweinidog Cyfiawnder Cymdeithasol Llywodraeth Cymru mewn ymateb i rybudd o gynnig y Cynghorydd Elin Walker-Jones i gyfarfod 4 Mawrth, 2021 ynglŷn ag Incwm Sylfaenol Cyffredinol.
- (b) Llythyrau at Brif Weinidog Cymru (i) mewn ymateb i adroddiad Dr Simon Brooks "Ail-gartrefi – Datblygiad Polisiâu Newydd yng Nghymru", a (ii) yn galw am adolygiad cynharach o'r Cynllun Datblygu Lleol yn dilyn Cyfarfod Arbennig y Cyngor ar 28 Mehefin, 2021.

Dechreuodd y cyfarfod am 1.00 y.h. a daeth i ben am 3.10 y.h.

CADEIRYDD